

**PUBLICATIE SAPTAMINALA EDITATA DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL II • NR. 31 • 9 — 16 AUGUST 1991

Grafică de GEORG GROSZ

ȘANSA UNEI DIMENSIUNI SPIRITUALE

Protestele apărute în ultimul timp față de campania șovină, antisemită și rasistă a unor grupuri și publicații dovedesc o înțelegere progresivă a măsurii în care acestea afectează interesele tuturor. Nu trebuie să se uite însă că manifestările amintite sînt doar o parte a diferitelor forme de agresivitate care au invadat societatea românească. Grupul pentru Dialog Social se simte dator să atragă atenția asupra uneia dintre cele mai grave forme de subminare a intereselor colective: denigrarea personalităților naționale. Campania de calomnii, injurii ori amenințări împotriva Doinei Cornea, Anei Blandiana, a lui Andrei Pleșu, Mircea Dinescu, Mihai Șora și a atîtor altora continuă, punînd în mișcare scenarii de o grosolanie și o perversitate inspăimîntătoare. GDS face un apel la toți cei responsabili de a opri această crimă morală. Viața spirituală a unui popor există în măsura în care acesta știe să-și respecte martirii și valorile. Respingerea calomniatorilor este un mod de a da comunității șansa unei dimensiuni spirituale.

GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

Noi românii, suntem o lume în care, dacă nu se face ori nu se gîndește prea mult, ne putem mindri că cel puțin se discută foarte mult. Asta e frumos din parte-ne — să lăsăm încolo orice modestie; căci este știut că din discuție răsare scintea adevărului. Nu e vorbă, adesea discutăm cam pe de lături; dar asta o facem tocmai pentru că voim să alimentăm continuarea discuției; dacă n-am da pe de lături, ar înceta poate discuția prea degrabă; ei! atunci de unde ar mai fișni adevărul?

I. L. Caragiale

În acest număr, articole, opinii, eseuri semnate de: GABRIEL ANDREESCU, HORIA BERNEA, ANDREI CORNEA, ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ, ALEXANDRU PALEOLOGU, BEDROS HORASANGIAN, DAN OPRESCU, Z. ORNEA, ILEANA VRANCEA, VLADIMIR TISMĂNEANU, NECULAI CONSTANTIN MUNTEANU, MIHAI SIN și mulți alții.

DREAPTA, DE IERI PÎNĂ MÎINE

În totala confuzie a spiritelor în care ne găsim, sînt necesare cîteva explicații. Mai vrea să le asculte cineva?

O existență de vreo douăzeci de ani n-a dat linelor instituțiilor politice românești, așa cum fuseseră ele reformate la sfîrșitul primului război mondial, printr-o constituție democratică, răgazul de a prinde rădăcini. În funcționarea lor, ca și în mentalitatea personalului politic, deprins cu moravurile din vechiul Regat, „balcanice”, deci la fel de corupte și brutale ca ale vecinilor, adversarii sistemului parlamentar au descoperit numeroase păcate. Ei erau extremiști în sensul clasic: la dreapta, ca și la stînga. La stînga, unde partidul comunist, minuscul și de substanță străină, a fost înălțurat fără întîrziere, erau mai puțini; mai mulți la dreapta, fiindcă naționalismul, în anii de pregătire a Marii Uniri, cîștigase o mare masă de manevră pe care, după aceea, au atras-o tendințele cele mai agresive intolerante. Criza economică de la începutul anilor '30, deși urmată de o redresare, deplasarea populației rurale către atelierele Orașului și dificultățile de asimilare inerente sporului brusc al numărului de alogeni, adoptați odată cu provinciile recuperate, au alimentat în continuare forțele drepte, care a devenit pentru prima oară populară.

De atunci, experiența noastră istorică a înregistrat personalismul monarhic autoritar, fascismul iacobin (prin teroare, ca și prin utopia mistică a „omului nou”), dictatura militară populistă, comunismul de imitație sovietică și stalinismul naționalist.

În toate aceste regimuri — cu excepția celui dintîi — se află originile drepte de astăzi. Xenofobia nu e numai legionară, ci un element esențial al doctrinei lui Ceaușescu. Ea se întîlnește cu resentimentul contra evreilor și maghiarilor, asociați cu comunismul în vremea instaurării „dictaturii proletariatului” — de fapt, a birăcrației totalitare. De epoca aceea ne despart numai patru decenii, obsedante și ele în felul lor, așa că supraviețuitorii vindicativi sînt printre noi. Disprețul și furia converg către o altă fracțiune a populației, țiganii. Într-o țară în care sclavia n-a fost desființată decît la mijlocul secolului trecut, ceea ce presupune violența ca bază a raporturilor de producție, țiganii au cunoscut segregarea și reprimarea, pînă la deportările în masă din timpul războiului. Evreii au plecat — nu în Madagascar, unde-i trimitea A.C. Cuza, dar au plecat. Drojdia tulbură a ocarilor înăbușite 50 de ani nu-i mai împoacă decît pe cei rămași, în parte asimilați. Maghiarii au avut în 1989 un rol pentru care li se cuvenea recunoștință, nu suspiciunea care a înveninat relațiile cu ei pînă la ciocnirea brută de la Tîrgu-Mureș. Disciplinați și solidari, ei au un partid care să le apere drepturile. Țiganii au reapărut, cu primitivitatea lor refractară pînă acum oricărei discipline sau asimilării. Asupra lor se concentrează o rusine care e a societății noastre întregi.

Moștenitorii ai acestei situații, un cavalier de industrie discreditat ca Iosif Constantin Drăgan sau oportuniștii de la „România Mare” caută popularitate prin cea mai cinică demagogie. Li concurează, printr-o nefirească alăturare „dreptașii” tradiționali, în vocabularul încoerent al cărora Rege, Biserică și Neam revin stărilor. Bineînțeles, pluralismul n-are pentru ei o valoare indiscutabilă.

Iar mîine, dacă un general ambițios nu va încerca să instaleze o „ordine nouă”, ca Suharto în Indonezia sau ca junta din Turcia, ce mai rămîne? În septembrie vom avea Conferința Națională a P.C.R. Să fie într-un ceas bun!

Toate rocadele sînt posibile, fiindcă dreapta nu se confundă cu un singur partid, nici cu o ideologie. Dreapta e o categorie morală, o disponibilitate sufletească întreținută prin educație. Cîta vreme vor mai fi oameni gata să arunce responsabilitatea pe umerii unei minorități, de alt singe sau de altă credință (religioasă sau politică), dreapta-i va recunoaște mereu ca ai săi. Numai o școală cîștită, devotată idealului democratic, ar fi cheazăia că generația viitoare va ști să se ferească de vechile greșeli.

ANDREI PIPPIDI

Gabriel Andreescu

FOLOSEȘTE CUIVA?

Politicul nu este o negație a civicului • Atunci, la mijlocul lunii decembrie s-au făcut greșeli • De ce faceți afirmații la care nu vă obligă nimeni? • Comitetul de coordonare propunea, înainte de Sibiu, formarea unui partid al Alianței • Discursuri care pot afecta viitoarele strategii ale partidului • Alianța Civică a plasat proaspătul ei partid într-un cadru optim, de deschidere europeană •

Zvonuri amestecate despre o împotrivire la ideea înființării unui partid al Alianței Civice ori despre amestecul Internaționalei Socialiste în evoluția politică a Alianței au fost lansate de câteva luni. Așa cum stă bine unor zvonuri, ele au înmugurit, brusca, în locuri foarte depărtate unele de altele: la București, la Suceava, la Paris, la Washington. S-au amplificat în preajma și în timpul Congresului A.C. s-au înscuțat în interviuri și în declarații: „Partidul Alianței Civice nu va fi un partid socialist” (Stelian Tănase), s-au transformat în scenarii: „Cel mai mare pericol care pîndeste acest congres al Alianței constă în dorința nemărturisită a celor care vor s-o recupereze la stînga, ducînd-o pe nesimțite — grație rătăcirii prin idei „progresiste” și activități „apolitice” de tip „apărarea drepturilor omului” — la constituirea în partid socialist. Eforturile întreprinse de Internaționala Socialistă în această direcție sînt considerabile.” (Mihai Ricea, în Alianța Civică din 8 iulie). Vorbe, obișnuim, în astfel de situații, să spunem. Dar faptul că un autor inteligent și de bună credință cum este Ioan Băduca ajunge să scrie în Cuvîntul (Iulie, nr. 29) următoarele: „În spatele acestei lupte de cuvinte nu stă un secret care să nu fie deja public: au existat puternice presiuni cu partidul „Alianței Civice” să adopte un model socialist francez. Au învins cei cu o gândire ce nu amestece în timpul călătoriei peste Oceanul Atlantic”, arată că jocurile de culise pot să devină mituri. Începe din nou să ni se ceară să facem rabat de la adevăr în numele nu știu cărui bine colectiv? Pentru a ajunge la el trebuie revenit înainte de toamna anului 1993.

Opoziția Alianței Civice „angelice” la implicarea politică a devenit, de mai mult timp un clișeu. În realitate, opțiunea pentru o mișcare civică a fost o opțiune finală, rezultatul unui proces de testare a (in)disponibilităților de concertare a partidelor de opoziție, a (ne)deschiderii grupurilor cetățenești la politica autentică. Politicul nu este o negație a civicului, din contră. Alianța era (și este) preocupată de treburile statului. A fi implicat în treburile statului înseamnă a face politică. Pe inițiativa A.C. îi interesa justiția socială, tranziția spre o veritabilă democrație iar caracterul politic sau apolitic (așa rămăsese în statut) al mișcării era o chestiune periferică, conjuncturală în raport cu problema eficienței. (O adevărată luptă a trebuit dusă la Tribunal datorită presiunii responsabililor de acolo de a introduce în statut cali-

ficativul apolitic.) De altfel, primele contacte externe înainte de apariția Alianței s-au făcut cu mișcări politice. Datorită intervenției lui Mihnea Berindei în august-septembrie 1990, Alexandru Paleologu și cu mine am fost prezenți la reuniunea anuală a Partidului republican din Franța. Cu această ocazie am vorbit despre apariția iminentă, în România, a unei mișcări politice moderne și am lăsat locul deschis pentru viitoare contacte. Nu aș vrea să trec de acest subiect fără să amintesc că Mihnea Berindei fusese poate omul cel mai activ din Franța pe vremea lui Ceaușescu și tot așa avea să fie și după Revoluție. M.B. inițiasse jurnaliștii francezi mai întîi în problemele poloneze, apoi în cele românești. El era expertul pe la care treceau toți ziariștii aventuroși, plecați în România să întâlnească, în cognito, pe disidenți. El stabilise de-a lungul timpului, din partea Ligii pentru apărarea drepturilor omului în România bune contacte cu principalele partide din Franța pentru a protesta în numele Ligii cu sediul la Paris și a influența lumea politică occidentală în legătură cu situația de la noi. În virtutea acestei istorii Mihnea Berindei a luat mai tîrziu legătura cu Partidul Socialist Francez (cărui nu îi este membru, cum zvonesc comentatorii inoportuni) și a pregătit un dialog cu Alianța Civică. Dar între timp Alianța stabilise relații (de care răspundeam direct) cu Forumul cehoslovac, cu Adunarea cetățenească Helsinki, cu Departamentul de Stat, cu mulțimea de filiale (birouri de reprezentare, asociații de sprijin) din Germania, Elveția, Italia, Statele Unite, Canada, Australia etc.

Dar să revenim. Alianța evoluase pînă la un moment dat conform celor mai optimiste speranțe: pagina României libere din 7 noiembrie, cu cele 218 semnături, mitingurile din 15 noiembrie, celebrarea zilei naționale, la 1 decembrie, cu bun simț și demnitate. A urmat însă Convenția. Cred și astăzi că atunci, la mijlocul lui decembrie, s-au făcut greșeli. În primul rând, întîlnirea cu Ion Iliescu. Dar erau și altele: indecizia; începuse să se teoretizeze fără rost pe tema antipatiei Alianței pentru putere. „De ce faceți afirmații la care nu vă obligă nimeni? Dacă situația se va schimba atît încît vă veți simți obligați să participați la competiția electorală?” am spus atunci. Cei care au scris cel mai mult despre o-roarea față de puterea politică au devenit, înaintea congresului, principalii organizatori ai partidului. Problema implicării Alianței în viața politică a rămas pentru mulți dintre noi o preocupare con-

tinuă. Timișorenii, spre exemplu, au considerat tot timpul că Alianța trebuia să se constituie de la început drept partid. Pentru alți lideri ai Alianței, decisiv în acest sens a fost simpozionul de la Timișoara, din primăvară, pe tema tranziției în țările din Est. Eu am considerat că a sosit momentul constituirii unui partid după sondajul G.D.S. din februarie. Alianța avea deja 5 procente de simpatie mai mult decît oricare partid din opoziție. În plus presiunea populară (mitinguri, proteste) se dovedise ineficientă, iar jocul politic se complicase considerabil prin ascensiunea incredibilă a extremei stîngi și a extremei drepte. Ar fi fost ireponsabil să lași un astfel de capital să se volatilizeze. Drept urmare în cadrul Consiliului de coordonare s-a pregătit consultarea filialelor. Erau avute în vedere afirmațiile inițiale, de neimplicare în competiția electorală, prezența, în mișcare, a membrilor altor partide, încă reticenta unora față de politică. Subiectul avea deci punctele lui delicate și trebuia tratat ca atare. Dar Comitetul de coordonare propusese analiza soluțiilor și căutase strategia adecvată de formare a unui partid al Alianței, întîlnirea de la Sibiu, din aprilie, fiind dedicată aproape în întregime acestei chestiuni. Este fals ceea ce a apărut în opinia publică, ideea că proiectul unui partid legat de Alianță este inițiativa unui grup disident. Că a existat un grup hotărît să „ardă etapele” rămîne un alt aspect și asta a constituit, într-adevăr, pentru noi o surpriză. Iar prima manifestare a acestui grup a fost să acuze contactele cu Partidul Socialist Francez. Cîți știu că P.S.F. s-a opus intrării F.S.N. în Internaționala Socialistă, blocînd astfel unul dintre cele mai importante instrumente ale recunoașterii sale internaționale? Cîți știu faptul că datorită legăturilor P.S.F. cu A.C. actuala putere s-a plîns la Ambasada de „comportamentul inamic” al partidului afiliat la putere în Franța? În luna mai, Mihai Șora și cu mine am fost la Paris unde am pus la punct, cu fundația Jean Jaurès, a P.S.F. un program de formare a unor lideri locali, pe lângă primăriile franceze. Nici o altă legătură nu s-a dovedit atît de eficientă. Și evident nu au existat și nu puteau exista condiții ori motivații de ordin ideologic.

Cunoscînd, la rîndul lui, prea puțin din tot ceea ce am amintit, la Sibiu, Octavian Paler a ținut să critice relațiile cu Partidul Socialist Francez. Intervenția sa s-a pierdut însă în agitația creată de acei colegi care ascultasera o anumită opțiune la masa Comitetului de coordonare și prezentau altceva la conferință. Din fe-

N. Constantinescu, sau I. Păun Oțman în echipa celor 9 (sau 7, sau 5, depinde cîți din Comitetul executiv rămîn în București) adică a celor care vor pilota, în realitate, soarta partidului.

Înaintea Congresului și în perioada Congresului s-a produs reorchestrarea zvonurilor cu privire la complotul socialist. Escalada aceasta a scenariilor amenințătoare a făcut mult mai mult rău decît ne închipuim. Nu pentru că este grotescă și stupidă afirmația că oamenii cu trecutul lui Mihnea Berindei și al meu am putea participa la subversiuni stîngiste. Gravitatea rezultă din faptul că discursurile care au moșit nașterea noului partid afectează viitoarele relații și viitoarele strategii ale partidului. Nu este vorba de persoane, este vorba de șansele unei inițiative de care răspund și alții în afara celor aflați acum la conducerea noii formațiuni politice. Expresia cea mai clară a dificultăților create o oferă discursul domnului Alexandru Paleologu. Nu avem nevoie nici de socialismul francez, nici de social-democrația germană, elvețienă, italiană etc., — a spus domnia sa fără nici un fel de nuanță. Iar manifestarea antipatiei, a opoziției — nu doar a diferenței de opțiuni — față de social-democrația europeană și reprezentanții ei s-a repetat și în alte luări de cuvînt. Dar oare ne putem permite să nu sesizăm diferența dintre bolșevismul care a stăpînit Estul Europei, regimul singeros și fără nici o legătură internă cu socialismul ideologic și formulele politice moderne care se reclamă de la social-democrație? Oare nu putem sesiza că, ceea ce deosebește (din fericire) Europa prosperă și tolerantă de insulele de cutremurătoare injustiție ale Americii Latine nu revine la principiul concurenței ci la locul acordat colectivității și marginalilor? Nu cred că pentru noi și celelalte „foste” care trebuie să se despartă de structuri supercentralizate, superanxiozitate, social-democrația poate să fie un model comportamental și doctrinal. Mai curînd liberalismul, sau nici așa: tranziția nu trebuie să se lase blocată de conveștiile unui alt cadru istoric. Dar de aici pînă la a anatemia jumătate din mișcările politice ale Europei, cele care i-au dat forța și măreția este, după cum ar rețeta cu plăcere domnului Paleologu, mai mult decît o gresală, este o prostie. Alianța Civică a plasat proaspătul ei partid într-un cadru optim, de deschidere europeană. Maxima deschidere este, în condițiile noastre, maxima maturitate. Ar fi o tristețe ca utîmii veniți în competiția politică (și care au responsabilități față de Carta drepturilor și libertăților fundamentale, față de Declarația de recunoaștere și cea asupra minorităților) să se adăreze „specificul local” prin crispări și obtuzitate.

Iar după acest an și jumătate, pentru o nouă tristețe, parcă nu mai este loc.

Grafică de SRECKO PUNTARIC

REPORTAJ „22”

in Zona la sfârșit de iulie '91

In rostirea localnicilor din Onești, i se zice, simplu, Zona. De la „zona supusă catastrofelor inundații din dimineața zilei de luni 29 iulie, in bazinul hidrologic Tazlău-Trotus”, care se desfășoară, sau mai bine zis curge de la ruinele barajului Belci până dincolo de Gura Văii, centrul fiind în satul Slobozia. Sinistralii, cu inecineala și atenția unei adevărate Căluze, caută în stratul gros de mil ceea ce le aparținuse cu numai două zile înainte, un lighean, o scindură, un plect, o cărămidă, două, trei, un braț de lustră, tot ce va fi fost gospodăria lor.

I-au furat plita din nămol

Vasile Mocanu spune curat că face ordine în bătură. Pe cițiva metri pătrați, a devălmășie de crengi și trunchiuri,

Valentin Oprintescu are treisprezece ani. Cinci kilometri în aval l-au cărat apele. Imi arată umărul tumețiat, asta e de la grinda de care s-a prins cu strânicie și care l-a purtat până aproape de Gura Văii. Nici el nu știe exact cum, căci totul a fost repede-repede, cei cinci kilometri nu l-a parcurs pe jos, văzuse el la televizor cum plutește accia de merg pe scindură...

Mama lui spune că a fost mina lui Dumnezeu cel bun, care l-a avut în grijă, numai oamenii sînt greșelnic și răi, căci nu s-ar fi întâmplat nimic dacă cei de la baraj dădeau drumul la apă din timp, plouă de două zile și cei de acolo ar fi trebuit să-și dea seama...

Casa lui Gheorghe Chetreanu este în picioare, cu toate că un perete a fost ras, iar din acoperiș au mai rămas câteva țigle. Se trezise pentru a intra în tură la RAF Borzești cînd a auzit o bubuitură

și l-a luat, nu trebuia să se fi dărîmat, asta nu pot concepe oamenii, de ce s-a dărîmat, nu trebuia, ar fi trebuit deschise ecluzele de rețulare a apei, se puteau manevra și manual, dar celora de la baraj li s-a făcut frică și or dat bir cu fugiții că nu trebuia să se întâmple, dar uite că s-a întâmplat — și, puhoi de apă dulce, și lacrimi sărate, și lacrimi amare, și lacrimi.

La Belci, vasul utilitar care draga locul de acumulare a rămas înfipt într-o poziție anapoda. Lucrătorii refac gardul deoarece puzderle de curioși dinafara zonei vin să vadă minunea, o fi de interes pofta asta de inedit, dar malurile sînt încă nesiguri și se pot produce falii. Doamna Bordel, vice-primar al Oneștiului, dezmințe zvonurile sătenilor porniți în mod firesc să găsească tapi ispășitori — vitura nu putea fi stăpînită. O comisie de specialiști de la facultatea de Hidrotehnică lasă a stabili cu exactitate cauzele calamității: în momentul surpării, un debit inițial de 2500 mc pe secundă prăbușind instantaneu barajul, orice intervenție din partea personalului de deservire fiind inutilă în condițiile întreprinderii curentului electric.

Picnic la marginea drumului

Estul Sloboziei este așezat pe o colină și nu a cunoscut prăpădul. Zace cufundat în aceeași lîmnă rurală, eu bătrini care-ți dau primii bînețe și te întreabă al cui est, căci le-a mai obosea vederea. Cu vite duse la pășune, legîndu-se lenes pe străzi. Fiindcă, deși drumeaguri obișnuite, cu grohotiș și hudoșoale, ulițele Sloboziei poartă plăcuțe îngrijite la fiecare 30 de metri. Strada Școlii, strada Ceahlău, strada Vulturii, strada 9 Mai. Din toate, una singură și-a pierdut prețioasele plăcuțe indicatoare. Strada Victoriei, acoperită cu desăvîrsire în primele 2 zile de Tazlău sălbătîrit.

La ora amiezii o forțată peștrită animă întregul sat. Basculante cu pămînt, pentru umplerea celor zece metri ce despart podul de malul surpat. Militari zelosi, cocoșii pe casa lui Chetreanu Gheorghe și ronțăind la pere necoapte. Ajutoarele de la Comandament, conștind în piene și apă minerală, simboluri deja consacrate ale solidarității cu cel obidiți. Orașeni din Onești veniți să dea o mină de ajutor sau doar să se convingă de necerezut. Un grup de G.P. își dovedeste utilitatea, blocînd accesul turistelor în Zonă. „Mergeți, oameni buni, pe jos și poate aduceți și voi o piene”. Piene se găsește de cumpărat la o tarabă. Au și mîlței, și răcoritoare, și țigări din import. Mușii din cei veniți se întind gospodăresc pe iarbă, Picnic la marginea drumului.

În sat abundentă impresiilor schimbate de năpăstuiți mai diluează rit de rit comarul trăit cu ochii deschisi. Vizitatorii se invită prin ogrăzile fără chip, ascultînd înmărmuriți: aci era casa pe două nivele, lateral aveam și grajd, cola ar fi trebuit să fie porumbul, Incurajări, sfaturi și cuvinte mîloase rostite din inimă, aparentă liniste specifică moldavilor. Într-un claxonat neîntrerupt apare un camion militar: au adus încă unul luat de ape. Strigă înăbușit, geamăt colectiv, înții reținut, apoi eliberat prelung. Se aduce o ușă și două scaune, pe care se va depune înecat. Priveghi în aer liber, sub soarele blind.

La Gura Văii, furțiile au măturat casele celor cîteva sute de țigani, aflate în apropierea râului. Pe eșplanada uzinei chimice s-a instalat tabăra: cîteva perine asternute direct pe pămînt. Parcă în căutarea obrășilor nomade, țigăncile se preumblă prin sat, zornăindu-și salbele încărcate de aur. Celelalte case n-au fost decît inundate, localnicii scot tot calabalacul afară și-l curăță de noroi, ulita devenind o adevărată baie. Apa se scurge pe unde poate, uneori inundînd locuri care de-abia au fost asanate. Reprosuri și burzuluieli în zăngăniții perma-

ment al cluburilor lovite de buza finitiei. In cîteva zile casele își vor recăpăta aspectul și ordinea inițială, ba chiar îmbogățite fiind de cele venite din amonte și esuate aici: un bustean, o podișcă de coței, ceva table, apoi... ei știu că sînt acuzați la Slobozia că au găsit televizoare și mașini de gătit, dar se disculpă cu țările. Un televizor cărat de puhoi n-ar mai fi bun nici de ciocotăre, ei adună iac-asa, niște nimicuri fără rost. Dacă sînt fără rost de ce le mai pescuiesc, în satul de-alături se recuperează și cite un picior de scaun. Nu îi se răspunde, robotînd în continuare cu usirde prin avutul năclăiat de-afară.

Frontul salvării bovinei

Pe neserat din nou la Slobozia, goțita de vizitatori, O țacere adîncă cuprinde Zona. Din cînd în cînd, doar mugetul vacilor minate în oborul celor din deal. O bălțată sătula și cu gîndurile alurea calcă pe muchia unei rîpe și se prăvale într-o moeiriă adîncă de un metru și jumătate. Olga, femeia care o păstora rămîne încremenită, apoi începe să strige după ajutor. Cornuta îneste nepunctincioasă, prinsă în gîndul care-i atinge grumazul. Pentru un cm de la oraș cu rețina deja estenită de grozăvenii, soarta animalului prins în mil pare aproape indiferentă. Inșă timp de două ore toată suflarea satului și în primul rînd sinistralii se înhamă la o muncă halucinantă. Locotenentul plutonului de militari se pronunță pentru scurgerea unui canal care să permită scurgerea nămolului în Tazlău. Idee sifică, combătută de săteni, existînd riscul că odată cu milul s-ar putea duce și bovina pe apa Simbetei. Adică din lae în put, din mil de-a dreptul în riu. Așa că sătenii nu ezită să se afunde pînă la brie în preajma dobitoacei, uneori rămîind imobilizați și trebuind să fie scoși. Cu un sistem sofisticat de frînghii și birne, cu rugăminti și invective adresate dobitoacei să facă și ea un efort, cu încăpăinarea sinistralilor cărora nu le-a mai rămas aproape nimic și care nu mai au de unde pierde, dihania cu aspect de pahidecm e recuperată într-un final din mlaștina uelgășă. Oamenii exultă, rid pur și simplu, și se birjonesc în gropnița moeiriă.

In Zonă, luni, 29 iulie a venit apa și a luat 60 de oameni. 23 s-au săvîrșit și alți 37 sînt dați dispăruți.

CĂTALIN POPESCU

casa l-a fost dusă de năbolrea apelor hăt-departate, poate că e deja la Siret, imi zice, ori o fi ajuns la mare, el n-a văzut niciodată marea, barem casa. E lîfnos, ieri recuperase plita oubiel, iar azi n-a mai găsit-o, se oam învîrt furii pe aici după găljeală, nu că i-ar sta lui nădejdea în plita aia, el mulțumeste lui Dumnezeu că a scăpat ei cu familia, apoi își drăcuie soarta, și pe aia de l-au hoțit. Sculpă-n palme și cere sprijin pentru a căra și ciutul ista, că lui nu-i aparține, să mă întrebă prin sat al cui o fi...

Vizavi se întinde o porțiune de noroi nsecat, străjuită în mod bizar de o poartă, care păstrează încă plăcuța cu numărul unei. Strada Victoriei numărul cinci, completează Marina cu glas sugrumat. Cînd a auzit detunătura de la baraj a fugit cu fetița în cîmp, și, deși sîmbia o împiedica să distingă ceva, parcă își vedea acoperișul galben dus de potop. Reaxemă poarta cu numărul cinci și izbucnește în plîns. Privirea i se pierde undeva în ziare, unde s-a făcut nevăzută acoperișul ei galben...

spălmîntătoare dinspre zăgazul Belciului. Maică-sa, care, locuia în spate, într-un alt corp de casă, a fost luată de năprasună, ocolindu-i propria locuință, ei așa crede e-a scăpat cu ce se vede adică o clădire decavată, pustie în interior...

Podul de piatră s-a sfărîmat, a venit apa și l-a luat

Mărturie, lacrimi, martori orulari, vulte amarnice, bătrîne cu năframe indoliată și bocet stîns, două elicoptere survolînd zona în căutarea celor dispăruți, ape reintrînd molcom în matcă, eer rapace de senin sub care miurile prînd crustă, o măleuță apucînd o leonă din noroi și ștergînd-o cu pulpana fustei, plînsul cutremurător, patru copii luați de ape a avut, doi morți, doi dispăruți, nu spune că au murit, ci că a venit apa

Fotografii de RADU SIGHETI

Ștefan Augustin Doinaș

PUTERE ȘI RESPONSABILITATE POLITICĂ

II. Momentul propice și momentul necesar

Despre marii bărbați politici suntem obișnuți să ni se spună că au fost „la înălțimea timpului lor”. În realitate, tot ceea ce se leagă de momentul istoric asupra căruia stăruie oamenii și-au pus amprenta personalității, tot ceea ce constituie dimensiunea majoră a prezentului lor ține de capacitatea lor de acțiune în vederea viitorului. Virtutea lor principală a fost una singură: responsabilitatea pentru ceea ce va veni, *Verantwortung für das Komende*, scrie Hans Jonas (p.225). Este firesc să fie așa, întrucât — așa cum arată același teoretician — „Înainte de orice, responsabilitatea pentru o viață, fie aceasta individuală sau colectivă, are de a face cu viitorul” (p.197). Și, imediat după aceea, ca o concluzie filosofică: „Responsabilitatea nu e altceva decât complementul moral al constituției ontologice a ființei noastre temporale” (p.198).

Tot ce l-a interesat pe acești iluștri bărbați de stat, și tot ceea ce au izbutit ei să facă, a fost nu atât faptul de a perpetua o anumită imagine a poporului față de care s-au obligat acceptând mandatul de conducători politici, nici acela de a suscita această imagine determinată, ca un fel de surrogat de utopie; ci mai ales faptul de a ține deschis un orizont al posibilului, care — fiind dat odată cu existența istorică a poporului respectiv — este continuu menit să ofere o nouă șansă acelui popor. Responsabilitatea acestor oameni i-a angajat față de viitorul poporului lor și, deopotrivă, față de viitorul propriei lor arte de a governa. Dar asupra acestei idei voi reveni.

Există, cred eu, o dublă somație pe care viitorul o adresează în chip inefabil prezentului: fie ca moment propice, fie ca moment necesar. Marii oameni politici au știut să răspundă cu promptitudine unei asemenea somații. Răsună ea oare destul de clar, discret sau zgomotos, pe cerul politicii noastre de azi? Am impresia că trăim în aceste zile un moment propice pentru politica noastră externă, pe linia aspirațiilor de reintegrare a țării, și un moment necesar în ordinea economicului, ca realizare a reformei privind privatizarea.

Un raționament elementar ne spune că dușmanul cel mai periculos este vecinul cel mai puternic, și că primejdia pe care o reprezintă acesta este direct proporțională cu forța lui ca stat. De sute de ani, pericolele și inamicii care au amenințat țara noastră au venit din Răsărit. Ultimul a fost — și încă este — panslavismul care, acum șaptezeci de ani, n-a făcut altceva decât să-și schimbe numele, nu substanța și metodele sale expansioniste: imperiul țarist rus a devenit în 1917 imperiul sovietic rus, mișcarea lui istorică — aceea de a-și croi drum spre Bosfor, prin înghițirea și rănirea țărilor învecinate care-l stăteau în cale — fiindu-ne înfățișată — ce farsă alinată a istoriei! — drept binefacere politică supremă, comunismul ca ideal supranațional și ca paradigă al omenirii. Rezultatele acestei adevărate demonii istorice se cunosc.

Astăzi, anno Domini 1991, U.R.S.S. — siglă care trebuie citită ca Urișa Rețea de Subordonare Socialistă — apare, așa cum s-a mai scris, ca „un colos cu picioare de lut”, etică mai slabă ca în oricare alt moment al istoriei sale. Faptul acesta înseamnă pentru noi, Români, ca și pentru toate țările care formează bordura vestică a marelui imperiu roșu — fie că aceste țări se află înăuntrul lui, ca republici unionale, care fac un lanț cu vârfuri rupte de la Baltica la Marea Neagră și mai departe spre Marea Caspică, fie că li sunt limitrofe pe aceeași curbă geografică — un moment propice: cel mai propice moment al intereselor naționale în raport cu Rusia Sovietică. O ideologie mincinoasă și agresivă, antiumanistă, se dezvoltă acum ca o școală a degradării civice și spirituale; o economie de stat, centralizată, generatoare de mizerie socială, își consumă în zvîrcoliri falimentului, o forță armată fără precedent este ținută în șah de neviabilitatea propriului sistem care a generat-o pentru a-l apăra și a-l facilita extinderea pe plan mondial; pe eschierul diplomatic, S.U.A. — devenite fără putință de tăgadă *arbiter pacis et belli* în lume — încurajează mișcările centrifuge, de emancipare națională, ale câtorva republici care abia mai depind de Moscova; în fine, justiția imanentă a „mersului lucrurilor” face ca Moscova însăși, sub presiunea întregii lumi civilizate, să condamne odioasa alianță de acum șase decenii dintre bolșevici și naziști: pactul Molotov-Ribbentrop. Se poate oare imagina un moment mai favorabil pentru diplomația unei țări vecine cu Asia Europei?

România este pe cale, vai! să rateze acest moment propice al istoriei. Acordul cu Kremlinul, pe care — cu un zel de subaltern complăcut pe treptele piramidei marxiste — președintele țării noastre l-a semnat acum câteva luni, indică o totală lipsă de responsabilitate politică. Într-o situație care nu presupunea deloc acest lucru — dim-

- Responsabilitatea pentru ceea ce vine
- A ține deschis „un orizont al posibilului”
- Momentul propice al politicii externe • Criza Urișei Rețele de Subordonare Socialistă
- Opțiunea: refuzul trecutului • Tembelismul și xenofobia noastră • Momentul necesar al economicului • Opoziția și regula jocului
- De la democrație spre doxocrație • Urmează un „război de guerilă” •

potrivă! — soarta Basarabiei și a Bucovinei de Nord pare a fi aminată din nou sine die, dacă nu compromisă pentru totdeauna. Va aproba Parlamentul României acest act de inconștiență națională? Nu știu. Tot ce pot să știu este că acest Parlament postrevoluționar se va afla, foarte curând, în fața unui examen extrem de dificil al răspunderii sale față de poporul român în totalitatea lui. Oare va ține el, acest Parlament al cărui spectacol, privit la TV, este atât de deplorabil, să fie totuși la înălțimea misiunii sale? Va realiza el că, dacă istoria este indiferentă și nu părtinește, ea surde totuși celor curajoși?

Ce înseamnă, de fapt, în domeniul acțiunii politice, ceea ce am numit momentul propice? Actualitatea, prezentul ca atare, nu pot fi concepute în cadrul unei asemenea acțiuni decât ca etapă preparatoare a ceea ce va veni. Dar cum se prezintă acest „ceea ce va veni”? Fără îndoială, sub forma unei alternative, ca situație care implică o alegere. Adevăratul om politic săvârșește în fiecare clipă a exercitării mandatului său o opțiune. Mi se pare evident că opțiunea care i se impunea, în acest an de grație, unui om politic român responsabil de viitorul României — atenție: chiar dacă această exercitare a responsabilității se întinde în timp numai pe durata unui mandat prezidențial, efectele ei angajează viitorul — era una care „să rupă” cu trecutul imediat, tocmai pentru că acest trecut imediat a consemnat cea mai dureroasă degradare a țării morale a poporului nostru și mișcare a patriei noastre. Adevăratul om de stat, scrie același Hans Jonas, va socoti că gloria sa (pe care poate foarte bine s-o caute) va consta tocmai în faptul că se poate spune despre el că a acționat cum nu se putea mai bine pentru interesele celor asupra cărora își exercită puterea, pentru care, așadar, o deține. Faptul că *asupra* (über) se transformă în *pentru* (für) formează esența responsabilității” (p.181). A procedat președintele nostru actual în acest fel, a fost el animat de o asemenea nobilă ambiție? Personal, mă îndoiesc profund.

Toată lumea știe că una din lozincile care au dus F.S.N. la victoria electorală de anul trecut a fost „Noi nu ne vindem țara!”. Sunând a program economic, această lozincă exprima de fapt o morală socială, indica tembelismul și xenofobia unei anumite părți a populației noastre, aceea îndobitocită de comunism. Tembelism — pentru că trecerea comerțului și industriei în mâna investitorilor de peste hotare, a patronilor, urma să însemne o altă atitudine, responsabilă, față de muncă, și în lipsa ei, riscul licențierii, atitudine și risc de care profitorii „epocii de aur” — leneșii, speculanții, șperțarii, activiștii etc. — nu le doreau nicidecum. Xenofobie — pentru că prejudecata populară ținea neapărat ca „oamenii bogați”, capabili să investească bani, să fie în mod obligatoriu „străini”, adică persoane care „n-au mîncat ca noi salam cu soia”, jalnică noastră mîndrie națională fiind nu proferitate, ci *sărăcia și neamul*. Astăzi, F.S.N. a abandonat această lozincă a unui fals patriotism și — din pur pragmatism, dacă nu altceva — a aderat la imperativul momentului — necesitatea imediată a reformei economice. Trecerea la economia de piață (tributar mental ideologiei comuniste, mulți dintre noi încă se tem să spună pe nume cuvîntului — capitalism) s-a concretizat în adoptarea legii privatizării, impunerea ei a adus totodată primul act politic ferm al opoziției: refuzul de a participa la discutarea în Parlament a unei legi pe care o considera imperfectă, favorizatoare, antidemocratică, antinațională etc. Întrebarea care se impune acum este următoarea: cine dă dovadă de responsabilitate politică în clipa de față: Guvernul Roman și majoritatea parlamentară, care au votat legea? Sau cea parte a opoziției parlamentare care a părăsit înaltul for, refuzînd s-o discute în forma actuală?

Nu sunt specialist în economie, pentru a judeca legea ca atare. Ceea ce mă interesează, aici și acum, este etica pufirii, adică responsabilitatea de ordin politic care se manifestă în această împrejurare. În optica mea, executivul și legislativul, propunînd legea și insistînd ca ea să fie votată imediat, au înțeles momentul necesar pe care-l trăim: imperativul și urgența privatizării, în situația în care „Intrarea în Europa” a căpătat caracterul unui concurs aproape contra cronometru între statele est-bu-

Fotografie de GEORGETA MARIN

ropene care s-au eliberat de comunism, privatizarea cit mai rapidă a economiei românești reprezintă singura noastră șansă de a nu rămîne — pentru cît timp încă? — pe dinafară. Faptul că guvernul a înțeles că teama de „a ne vinde țara” este un simplu bau-bau, faptul că a părăsit una din lozincile care l-au adus cîștig electoral sunt atitudini de apreciat, în ordinea responsabilității. Că legea privatizării reprezintă un capital politic, sau că ea ar fi — pentru cel ce o realizează — un act de sinucidere politică, aceasta numai timpul ne-o va spune. Cît despre faptul că această lege a privatizării nu este perfectă, acesta e un lucru de la sine înțeles: îmbunătățirea ei constituie sarcina de viitor a tuturor factorilor de răspundere din țară în ordinea economicului.

Cum trebuie interpretată, însă, manevra opoziției care s-a retras din Parlament? Sper să nu șochez prea multe spirite spunînd că după opinia mea această atitudine a opoziției vedește, mai întîi, o manevră tactică întîrziată și o sfidare a regulii jocului politic. Solidarizîndu-se, în parte, și retrăgîndu-se de la dezbaterile parlamentare, opoziția a făcut în acest iulie 1991 ceea ce trebuia să facă în aprilie 1990. Anul trecut, toate aceste acțiuni — adică solidarizarea partidelor istorice și a unor eventuali aliați ai lor, refuzul de a prezenta candidați la prezidenție, refuzul tuturor de a se prezenta în fața urnelor — ar fi avut un sens, poate chiar un rezultat spectaculos, oricum ar fi fost un act de curaj și previziune politică: ar fi schițat o strategie viitoare, ar fi pus sub semnul îndoielii orice rezultat electoral, anulînd o legitimețare provenind din imaturitatea electoratului, ar fi pus în discuție chiar forma de stat a României. A fost, atunci, un moment necesar pe care opoziția l-a ratat. Drept consecință, această opoziție s-a văzut obligată să joace partida politică în conformitate cu o regulă a jocului democratic care nu-i putea aduce niciodată cîștig de cauză: mașina de vot a majorității F.S.N. anulă orice tentativă de afirmare a opoziției, adică de „control” al puterii. În momentul de față, iată: această opoziție nu mai vrea să respecte regula jocului parlamentar în continuare.

Aceasta înseamnă, în al doilea rînd, că asistăm, acum, la o completă schimbare în materie de luptă politică a opoziției, și că această mișcare izvorăște dintr-un spor de conștiință a responsabilității ei. Sper să nu greșesc susținînd că opoziția abandonează acum lupta democratică din Parlament în favoarea luptei doxocratice din sînul societății întregi. Retragerea ei din forul suprem al țării este, îndeosebi, menită să sensibilizeze opinia publică românească în legătură cu una din legile care vor governa ani de zile economia societății noastre. Altfel timp cît opoziția a „bombardat”, pe diverse teme, opinia publică cu armele sale morale, ea n-a obținut mare rezultat; și nu l-a obținut, pentru că societatea civilă românească, cu excepția unei părți a intelectualității, s-a dovedit bine „educată” de cei 50 de ani de comunism, adică total lipsită de reactivitate moral-politică. Azi, opoziția e chemată „să treacă arma de pe umărul drept pe umărul stîng”. Forța argumentelor sale economice este de presupus că va avea o altă percutanță decît frumoasele cuvinte despre bine, cinste, adevăr, inocență etc.

Opoziția trebuie să învețe bine o lecție care i s-a impus, dar care îi poate fi de folos. Să nu uităm că legea privatizării, în forma ei de azi, e un simplu cadru legislativ: ceea ce va „umple” acest cadru vor fi actele normative care sunt chemate să traducă în fapte concrete liniile ei directoare. Într-un anumit fel, responsabilitatea politică, în acest plan, va depinde de priceperea opoziției de a duce un adevărat „război de guerilă” în care să antreneze conștiința celor pe care această lege a privatizării îi privește direct, adică a tuturor.

VA TURTIA

ERATĂ

În numărul anterior (30) al revistei noastre, în articolul „Putere și responsabilitate politică” de Ștefan Augustin Doinaș s-a strecurat o regretabilă greșeală. În loc de: „...nu numai cel care are responsabilitate...”, se va citi: „...numai cel care are responsabilitate poate să acționeze în mod lresponsabil” (coloana III, rînd 11, pag. 7).

Dan Oprescu

IZOLAȚIONISM ȘI INVESTIȚII STRĂINE

• un regim de dictatură militară nu poate administra mizeria mai bine decât echipa Roman-Ilieșcu • naționaliștii noștri susțin că România nu are nevoie să intre în Europa, pentru că totdeauna a fost în Europa • s-ar putea ca mai târziu trenul prosperității să fie imposibil de prins • Gorbaciov, Elțin, Ilieșcu și Roman ar dori ca Europa, America și Japonia să plătească pentru ca ei să rămână la putere • cine vrea cu tot dinadinsul izolarea o va avea, dar nu se poate imagina o pedeapsă mai cumplită pentru acea țară și acel popor •

În absența compensației religioase, populismul naționalist devine atractiv

Ascensiunea unui anumit curent naționalist în țările Europei Răsăritene (printre care și România), precum și în Uniunea Sovietică, trebuie explicată, desigur, prin efectul frustrațiilor economice care solicită acordarea unor compensații ideologice; deoarece compensațiile religioase nu mai este cu putință în aceste țări (datorită compromiterii politice și morale a ierarhilor bisericești, precum și datorită unei mai generale devalorizări a religiozității - cazul Poloniei trebuie discutat separat), este limpede că populismul naționalist este sortit să devină deosebit de atractiv în viitorul apropiat (3-5 ani), ca și pe termen mediu (10-15 ani).

Personal, consider că exacerbarea naționalismului românesc ține de o anumită irresponsabilitate politică, dată fiind prezența pe teritoriul României de astăzi a cel puțin două minorități (ungurii și țigarii) ce dețin - în primul rând demografic - o pondere importantă din totalul populației. Indiferent dacă promotorii acestui naționalism sînt vechi privilegiați ai regimului ceaușist care încearcă să-și conserve avantajele (de felul cuplului E. Barbu - C.V. Tudor), sau simplii exaltați, probînd o înfinită naivitate politică, ceea ce mi se pare

bine decât echipa Ilieșcu-Roman (sau decât Nicolae Ceaușescu după 1984) mizeria în care se zbate economia noastră. Experiențele recente ale dictaturii militare, pe dreapta sau pe stînga (cf. Grecia, Argentina, Nicaragua, Polonia etc.) au dovedit că militarii pot fi mai proști administratori ai mizeriei decât civilii, pe de altă parte, este limpede că lipsa de democrație (și chiar dictatura), în condiții speciale, se împacă bine cu creșterea economică (cf. Spania lui Franco, Chile, Taiwan, Coreea de Sud, Singapore - ba chiar și China de după reformele lui Deng).

Deosebit de periculos pentru viitorul României mi se pare faptul că naționaliștii noștri (spre deosebire de cei din Spania lui Franco, din Chile, Coreea de Sud, Taiwan, Singapore sau China) sînt unanim în părerea că nu ar fi necesare eforturi economico-politice de apropiere de Europa Occidentală, căci aceasta ar presupune „inacceptabile concesii” în problema minorităților naționale; pentru naționaliștii noștri, România nu are nevoie să intre în Europa, pentru că ea a fost întotdeauna în Europa. O parte a electoratului care, la 20 mai 1990, a votat masiv în favoarea Frontului Salvării Naționale și a lozincii „Nu ne vindem țara!”, va vota probabil masiv la următoarele alegeri cu Vatra Românească.

le-a așteptat întotdeauna, în zadar, ca de la sine, în sfîrșit, s-ar putea ca mai târziu trenul prosperității să fie imposibil de prins, sau să presupună mult mai multe eforturi și suferințe.

Europa este o noțiune geografică, o categorie social-economică și politic-strategică

Naționaliștii însă promit bunăstarea printr-o închidere în sine, refuzînd încadrarea în Europa (Occidentală), pe motiv că și Europa de Răsărit tot Europa este. Dar Europa (Occidentală) nu este o noțiune geografică, ci o categorie social-economică și politic-strategică, reprezentînd unul dintre cele trei actuale „burice” ale Pămîntului, alături de Statele Unite ale Americii și de Japonia. Doar aceste trei principale centre economico-științifico-tehnologice sînt purtătoare ale dezvoltării generale a societății în etapa actuală. După cel de-al doilea război mondial, s-a putut crede că Uniunea Sovietică ar fi un al patrulea centru al planetei, în virtutea faptului că deținea arma nucleară, posedea tehnică spațială, își exercita dominația sau influența asupra unei jumătăți a Pămîntului. Tot mai mult se vedește astăzi însă că auto-supra-evaluarea Uniunii Sovietice n-a însemnat decât o închidere în sine a U.R.S.S. și condamnarea ei la înapoiere multilaterală, iar acum populația Imperiului Sovietic (dar și cea a foștilor sateliți) trebuie să plătească scadența.

Uniunea Sovietică, astăzi, vrea să devină un satelit al celor trei sori ai lumii contemporane, iar nomenclatura Kremlinului caută să nu fie nevoită să plătească ea costul politic al acestei spectaculoase schimbări de traiectorie. Alți Gorbaciov, cît și Elțin (sau alți lideri populist-naționalist-oportuniști, între care se prenumără și Ion Ilieșcu, și Petre Roman...), ar dori ca Europa, America și Japonia să plătească pentru ca ei să rămână la conducere.

Inchiderea și nepăsarea față de triunghiul activ al contemporaneității (S.U.A., Europa Occidentală, Japonia) are actualmente drept urmare ieșirea - în cel mai bun caz doar temporară - din istorie. Ieșirea în sine este posibilă, și tocmai această posibilitate (nu doar teoretică) e de natură să ne înspăimînte. India, după cîștigarea independenței, a adoptat linia socialismului fabianic (J. Nehru, Indira Gandhi & Co), bazată pe autosuficiență; urmarea a fost dezvoltarea în sine a Indiei, pe alocuri remarcabilă (arma nucleară, sateliți etc.), dar care acum se vede că a condamnat-o să nu participe la adevărata istorie a secolului. Cazul Albaniei a devenit proverbial, dar încă am învîțat prea puțin din dezastruoasa experiență a acestui izolaționism balcanic. China lui Mao, prin excesele revoluției culturale, a creat un uriaș handicap pe care reformele lente ale lui Deng se căznesc să-l reducă.

Soarta Europei de Răsărit este să se apropie de Europa Occidentală, iar actuala revalorizare a conceptului unei Europe Centrale nu constituie decât o necesară pregătire ideologică. Fostei R.D.G. această apropiere i-a roușit, chiar dacă durerile tranziției sînt încă departe de a se fi terminat. Plutonul „norocoșilor” (Ungaria, Polonia și Cehoslovacia) mai are de așteptat pînă să repete performanța Spaniei, Portugaliei sau Greciei, America Latină caută cu disperare să satelezeze S.U.A., dar, pînă în prezent, doar Mexicul se prezintă cu șanse reale în această competiție.

Nenorocoșilor (Africa răzără, țările arabe sărace, India, Uniunea Sovietică, America Centrală și de Sud, dar și țări precum România) nu le rămîne decît să-l urască și să-l lubească, în același timp, pe cei bogați și avansați economicște, pe de o parte, ei vor fi irezistibil atrași de metropole (cf. plecarea celor mai tineri, activi și talentați oameni din aceste țări în S.U.A. sau Europa Occidentală - Japonia avînd o deosebită strictețe cu privire la emigrație), iar pe de altă parte cei rămași acasă vor manifesta un naționalism exacerbat, ca majoră compensație ideologică. Cîteva țări își pot permite să joace, în paralel, și celelalte carte ideologică, fundamentalismul religios.

Investițiile străine nu vin singure, cum își imaginează Gorbaciov sau Roman

Investițiile străine (semnul sigur al apropierii, cîteodată chiar al

ci și politico-strategic. În orice caz, se cuvine reținut faptul că interesul celor ce așteaptă să primească investițiile este mult mai mare decît al celor ce ar urma să investească și, în consecință, există o concurență acerbă între potențialii primitori.

Ceea ce este sigur e că nu cu „Nu ne vindem țara” sau cu mineriade securiste, va deveni România susceptibilă să primească cele aproximativ o sută de miliarde de dolari (plus know-how-ul corespunzător) spre a-și restructura economia falimentară; și nici cu o dictatură militară sau lozinci anti-maghiare de tipul „Asiaticii în Asia”. Dar în acest domeniu nici așa-numita opoziție democratică nu stă mai bine. Cum altfel decît demagogic (și irresponsabil) poate fi calificat un slogan electoral ca „În Europa, prin noi înșine!”, susținut de Partidul Național Liberal, care nu facea decît să reia mecanic o lozincă liberală din perioada interbelică (nici în vremea ei nu s-a putut impune ca autoevidentă); P.N.L. ar fi trebuit să fie cel dintîi partid care să sublinieze necesitatea și urgența unor masive investiții străine, să aibă strînse legături cu F.M.I. și cu Banca Mondială etc. Și ar fi făcut toate acestea doar dacă ar fi reprezentat într-adevăr secțiunile de coloratură liberală ale societății civile românești (industria privatizată, băncile particulare ș.a.m.d.); la noi însă neexistînd o adevărată societate civilă, nici partidele politice (ca expresie în plan politic a societății civile) nu pot exista realmente.

istoria universală este, în esența ei, a-morală (ceea ce, cîteodată,

periculos în luările lor de poziție, ca și în acțiunile lor, este miopia, faptul că sînt sacrificate interesele pe termen lung ale României pentru îndoielnice avantaje pe termen scurt. Împlinirea programelor naționalist-totalitare (începînd cu desființarea școlilor în limba maghiară, pînă la instaurarea unei dictaturi militare) nu poate duce la rezolvarea problemelor fundamentale ale României de astăzi; de pildă, nici un regim de dictatură militară nu poate administra mai

Desigur, dintr-o perspectivă istorică lucrurile nu sînt prea grave, căci veni-vor - mai devreme sau mai târziu - alte și alte alegeri; dintr-o asemenea perspectivă istorică, pînă și domnia de un sfert de veac a Ceaușeștilor sau cei 45 de ani de dictatură comunistă pot apărea ca un simplu accident. Dar, mai înții de toate, este vorba aici despre viețile (unice) a milioane și milioane de oameni; în al doilea rînd, nu-i deloc sigur că vremurile cele bune vor veni vreodată (Africa

satelizării) nu vin singure, cum își imaginează Mihail Gorbaciov sau Petre Roman, și nici dacă există mai multă „credibilitate”, cum spune Boris Elțin sau Radu Câmpeanu ci - arată experiența istorică a ultimului secol - numai și numai dacă ele sînt supagarantate; iar cea mai sigură supagaranție o reprezintă controlul investitorului asupra celui care are nevoie de investiții. Mai ales după cel de-al doilea război mondial, investițiile americane majore (de felul Planului Marshall) au avut loc numai în țări în care aceste investiții erau supagarantate de prezența trupelor militare americane (Germania, Japonia, Taiwan, Coreea de Sud etc.); deoarece investițiile majore, privind structura unei întregi economii, nu au doar caracter economic,

poate lua forma i-moralității politice sau economice), iar oamenii noștri politici trebuie să țină seama în primul rînd de interesele majore și de lungă durată ale României; lupta pentru putere, politicianismul chiar, își au partea lor, importantă, dar nu fundamentală. Însă cine vrea cu tot dinadinsul izolarea o va avea; și nici nu se poate imagina o pedeapsă mai cumplită pentru acea țară și pentru acel popor. Nu trebuie să ne revoltăm că nu sîntem o mare putere, sau că nu sîntem americani; ca pămînteni, nimeni n-a avansat, pînă acum, ideea că ar fi o rușine să ne tot învîțim în jurul Soarelui și că ar fi mai bine să o luăm de-a dreptul prin cosmos, doar cu Luna după noi.

G. D. S. despre G. D. S.

Horia Bernea

CÎTEVA RÎNDURI DESPRE REVISTA „22”

Rezistența în fața răului e de diferite soluri și funcționează pe diferite planuri. De exemplu, partizanii, de exemplu, „compromisă” biserică reușind însă să-și păstreze mănăstirile în mare număr (chiar în comparație cu Europa necomunistă), bisericile deschise, etc. Exemplul Cehoslovaciei, unde nu există nici o mănăstire din 1948 !... Viața monastică de mare vitalitate e un lucru important ? Ce să mai spun de țări ca Anglia unde nu mai există viață monastică din secolul al XVI-lea ? Ce fel de suflet, ce compensații se produc într-o lume fără mănăstiri ? Ce înseamnă pentru o societate existența unor „profesioniști” ai credinței ? Ce înseamnă un „stil de cultură” ? În ce măsură cultura europeană actuală e formată în cadrul lumii creștine ? În ce măsură un om poate înțelege sufletul unui popor ca românii fără să cunoască creștinismul ? Dacă nu știe de loc istorie ?...

N-are nici un sens sintagma „românii sînt un popor creștin ortodox” ? Surparea spirituală a Franței catolice nu-i un adevăr ? Nu există diferențe esențiale între religii, nu produc ele tipuri și atitudini de viață complet diferite ? Numărul de francezi convertiți la Islam nu-i exasperează numai pe unii și pe alții, ci și pe foarte mulți francezi, chiar dacă nu o recunosc făcînd. (De ce ? Pentru că un „liber cugetător”, un om cu vederi largi și toleranțe până la dezabuzare, nu-și permite să aibă păreri, chiar dacă-i vede pe dracu pe stradă).

Complexarea intelectualilor prin soteriile exotice sau „adevăruri” rudimentare de tipul marx-st-leninist, a oamenilor „liberi” prin distrugerea valorii și sistem de valori, demoralizarea, starea de perplexitate, surzute de rost și spirituale, e un pliu golul creat de ei. Provocarea sentimentelor de tip antisemit, antimaghiar, antiromânesc — diversioni și forme de culpabilizare. Rolul magic al minciunii... Ideologii sau teorii științifice e tip reducăționist. Ideala intelectual : un om care nu crede în ceva special, care acceptă orice atitudine senin, mergînd pînă la perversitate, un om care practic nu crede în nimic (pentru că „a crede” înseamnă o terarhizare clară și o „mărturisire”), un om care e deștept pentru că nu condamnă nimic, etc., etc.

De ce nu-i voie să vorbești despre națiune (acum e — puțin — voie să vorbești despre biserică, nu știm cit va fi de bun gust). De ce subiectele cele mai dragi sînt rechiziționate de oameni care le compromit total — gen **România Mare** ? Am crezut că ieșirea din comunism ne va da posibilitatea reabilitării memoriei (starea de amnezie) și a celor care nu suferit de pe urma lui... E imposibil, trebuie să avem o atitudine de oameni „deschisi”, ca și cum nimic nu s-ar fi întimplat. Suferința noastră, remediu în fața păcatelor și defectelor noastre, nu mai poate fi valorificată — ar trebui să ne bransăm direct și fără nazuri

la scifoseala sterilă a ateului luminat ?

Ceea ce mă miră și dezaprobat visceral este lipsa unui adine respect pentru minunata instituție a bisericii. Nu mă pot supăra dacă cineva este sau nu credincios.

Extraordinara ignoranță a generației Eliade-Cioran : cînd vorbesc de mistică, vorbesc de mistică occidentală, cînd vorbesc de biserică, vorbesc tot de cea occidentală sau de aiurea... Ignoranță ieșită tot din snobismul nostru, care facea ca „oamenii bine” să meargă la catolici (aceiași care atunci și astăzi sînt liber cugetători).

A fi naționalist, a-ți iubi națiunea, a-ți cunoaște ființa intimă și a cunoaște locul în care stai ; o atitudine fecundă, care, combinată cu o înțelegere a lumii în general, te

de referință și control devii periculos, ești, în fond, o fiară. Egoist și lipsit de încredere în viață poți fi ușor „cooptat” sau racolat pentru cauze străine ție, ție cel de la început...

Cultura și civilizația europeană nu pot fi (nu-i așa ?) înțelese fără o cunoaștere intimă a creștinismului. Vrem-nu vrem, creștinismul este axa sufletului românesc și cheia pentru a înțelege tot ce s-a realizat remarcabil pe aceste locuri. Pentru a fi în situația de a înțelege locul și oamenii trebuie să cunoști creștinismul, măcar în datele sale generale, indiferent de etnia căreia îi aparții. A putea studia creștinismul este un avantaj oprit celui ce nu-l cunoaște, este o cale, o unealtă măcar, prin care cel din afara lui (sau de altă religie) capătă o viziune mai complexă asupra lucrurilor specifice. Mai ales azi, cînd

gauche”, știa că e bine să pari sau să propagi idei care miros a „stînga”. Impărțirea în dreapta și stînga e tot o dorință de culpabilizare — a jungi în așa hal încît nu-ți poți exprima anumite păreri sau „aplecări” spre lucruri curate și adevărate (de exemplu a crede în Dumnezeu) de teama de a nu fi judecat drept om de dreapta (asta înseamnă, în Franța mai ales, ceva „de rău”) sau lipsit de spirit, incult, primar, sau mai știu eu ce. Astfel devii un fel de patată și toate cele atinse de tine se falsifică. E o moarte spirituală.

De ce există subiecte tabu ? De ce nu-i voie să vezi lucrurile sub un unghi proaspăt ? De ce apar aceiași oameni, care n-ar fi avut voie să vorbească niciodată, și-ți spun ce vezi și ce auzi, ce-ai trăit și ce s-a întimplat cu noi, falsificînd grosolan rea-

nos sufletul și procesul prin care acest suflet e așa și nu altfel, deci e firească o privire goală spre alte culturi și, lucru grav, lipsa dragostei pentru acest popor, pentru că ceea ce nu înțelegi, nu iubești...

Citi români și alți a omorît comunismul, ce înseamnă victimă ! Lucruri simple — simplisme dar, se vede treaba, greu de priceput de către toată lumea.

Cea mai inumană ideologie — fascismul... Prin ce vedem aspectul pernicios și sinistru al unei ideologii, nu prin rezultatele ei și prin dificultatea de a scăpa de urmările ei ? La o privire atentă vedem comunismul ca pe un cancer al secolului XX, iar fascismul ca pe o tumoră făcînd parte din această metastază...

Studii despre „originea rău-

Fotografie de MARIUS CARAMAN

poate duce să spun ceva profund și specific. Nu ai voie să te manifesti astfel din pricina imposturii și a relei credințe... Combinația ortodoxie-naționalism e nefastă ? Ce fel de „ortodoxie” și ce fel de cunoaștere a propriilor limite e această combinație ? Cum arată alte combinații de un tip mult radicalizat prin alte părți ? Nimeni nu le pune în discuție. Nu crezi în biserică, în formele liturgice, în sfinți, în icoane, în rugăciune, în capacitatea omului de a se „îmbunătăți”, în „întrupare”, în Dumnezeu în general, în ierarhii, în sensul profund și tainic al vieții, în om, în oameni, în religii, în familie, în prietenie, în respectul față de semenii, nu crezi în nimic decît în jocul impredictibil al minții sub impulsuri, pentru că la atît te mai reduci... Nu crezi nici în rațiune și nici în evoluție, pentru că ar trebui să ajungi la întrebări neliniștitoare. Te lași doar dus, de azi pe mâine, de ceva care-ți dă un sentiment de rost al existenței ; eventual, ești sedus de un joc al puterii și pentru că nu mai ai sisteme

sistemul teologal de gîndire și exprimare se dovedește a fi din ce în ce mai util, e absurd să nu oferi tuturor șansa unei gîndiri mai nuanțate, mai profunde și să-i văduvești de această cale proprie de acces la sufletul locului. Învățămîntul religios obligatoriu trebuie văzut în această perspectivă.

În remarcile pe care le fac pornesc de la ideea că greșelile sau omisiunile pe care le găsim în „22” și la G.D.S., sînt fructele lipsei de informație și ale unei culpabilizări tipice intelectualului. De dragul de a îngroșa tagma intelectualilor „fini”, e în stare să uite că există o față ascunsă a lucrurilor, manipulari gigantice și adevărul mai presus de orice. Există adevăr și minciună ! Cu timpul, acest tip de intelectual se dedublează, se falsifică, în străfunduri chiar, alegînd o poziție ce e judecată drept rod al inteligenței, spirit elevat etc. Într-o formă crasă vedem acest fenomen de orbire snobă în intelectualitatea franceză, care, chiar dacă nu era „de

litatea și știind că tu nu vei putea spune că mint. Sistemul intelectual doar prin gradul nostru de scifoseală, sau printr-o probitate leșită dintr-un sistem de valori și credințe ? „22” trebuie să fie oglinda unui dialog real și necesar într-o țară care a leșit din comunism (fără să fi avut membri în această sectă înainte de instaurare), o țară căreia i s-a dorit distrugerea mai mult decît altora (e adevărat ! trebuia să fim pedepșiți pentru că nu am avut comuniști, pentru că am luptat alături de hitleriști, pentru că era „ceva” aici care se opunea unei dezvoltări „cu adevărat moderne”, etc.). Avem nevoie de lumini asupra întregului spectru politic și întregii noastre istorii contemporane, de un dialog larg, nu unul mărginit la centru cu stînga (o „stîngă luminată”, bineînțeles !), trebuie înțeles de ce n-am avut intelectuali de stînga, cu adevărat.

E grav că intelectualii noștri (aici sînt în fel cu ceilalți cetățeni) nu cunosc cîntecul, nu cunosc satul, nu cu-

lui” în secolul XX... Înlanțuire cauzală, interferențe și rudenii între mișcările extreme. Liberul cugetător, omul „antitraditional”, cauză a multor fenomene negative. Dorim cu adevărat să ne lămurim, deci să facem primul pas spre a nu mai minți (involuntar) pentru a-i putea lămurii și pe alții ?

Alois Brunner la Damasc, Nicolae pe strada Polonă ! Nu-i vorba de un tip asemănător de „vinătoare”, de răzburare, ci de spunerea adevărului, de condamnarea ideologiei ce i-a născut.

A omorî speranța oamenilor, a nu-i lăsa să creadă, a distruge sufletește popoare întregi, a reduce în oameni sensul vieții în aspectul „producători de bunuri”, veniți pe lume doar pentru a da naștere unei noi generații de „producători” etc.

De ce mai există mausoleul din parcul Carol ?

CINE STRICĂ PIATA ?

Viața e vis, scria Calderon, iar farin Preda o asemăna cu o radă. Noi însă cei care ne împărăm piinea-cea-de-nouă: și sub regimul de „emanajie” vom pune că viața a devenit un lux. Iar și poate permite LUXUL, să umpere zilnic roșiile de 40 lei, inetele de 70, fasolea de 30, astraveții de 50, ceapa de 35 și artofi de 40? Cu siguranță, prioritizatul sau parlamentarul (care poate fi una și aceeași persoană), iar în nici un caz pensionarul, categoria socială care, în ciuda majorării bănești de ultimă oră, ste sacrificată, cu bună știință e altarul reformei guvernamentale.

Sîmbătă, 3 august, în Piața Dbor. Asta nu-i piață mi-am zis, e lursă. Cînd eram copil, în Seveinul meu natal, și mergeam cu mama la piață, participam, de fiecare dată, la ritualul unei plăceri. Legume și fructe din estug, sticle cu lapte dulce și iatut, turte de unt pe frunză de rie te îmbiau și îți se ofereau... la un preț modic. Cu 25 de bani împărăm pătrunjelul, de alți 25 le bani mărar și de 50, morcovi. Era 1 leu kilogramul de roșii, 50 le bani oul și 6 lei kilu' de antrioate.

Prima remarcă pe care o fac în Dbor e agitația încrîncenată a nultimii, preocuparea de a umpăra ceva ieftin și de o calitate acceptabilă. În spațiul strîmt între tarabe, femei cu copii în brațe sau împingînd cărucioare, zărbați înarmați cu pungii, sacoșe și papornice, bătrîni și bătrîne: auctînd să-și facă loc prin șuvoiul celor tineri - toți - întreabă în treapta și-n stînga de preț, ombănesc dacă nu le convine, pipăie și întorc roșiile și cartofii pe toate părțile înainte de a cumpăra, urmăresc cu atenție ca nu cumva să fie înșelați la cîntar, ar cînd țărancă nu le pune o to-

caliu. Își așteaptă clienții cu miinile slabe, îmbătrînite și tremurînde.

Pas cu pas, de un sfert de oră, urmăresc o bătrînă care-și ține nepoțica de mîna. Detest stilul lacrimogen și literatura ieftină, însă în portofelul bunicii nu se zăreau decît piese de metal, din care a cumpărat, cu 25 lei, un kilogram de roșii-de-prăștie,

adică un pic mai răsărite decît ouăle de prepeliță, piersici și, în cele din urmă, 4 ardei grași cu 2 lei bucata, marfă ce merită o descriere aparte. Ardeii gras arătos se vinde cu 10 lei bucata, iar calitatea a doua, cu 7-8 lei. Cel de 2 lei, puchinos și în mare parte stricat, se putea cumpăra dintr-o imensă grămadă „pe alese”, unde nenumărate miini - evident, de pensionari și de bătuți ai sorții - scormoneau de zor,

Fir-ar ai dracului, au pus oul cu 4,50.

Revin urgent printre tarabe fiindcă a început o bătaie sui-generis, cu dovlecei și mătură. Intervin.

- Sînt ziarist, spuneți-mi, cum a început cearta?

- Domnu', dumneaei a întrebat-o pe vînzătoare de prețul pătrunjelului și cînd a aflat că e 3 lei chita, a dat cu dosul palmei și i-a împrăștiat marfa. Atunci, țărancă a pus mîna pe un dovlecei și a aruncat după dînsa, care a luat dovleceul și l-a azvîrlit înapoi. Și uite-așa, au început să se bată cu dovlecei și cu mătura aia de colo...

- Adevăru', domnu' ziarist, că prețurile sînt cam mari, că nu ne mai putem descurca...

ÎN TRE „A FI” ȘI „A PRIVI” ÎN EUROPA

ROMANI UNIA

Reprezentarea geografică a prezenței noastre în Europa - reconfortantă pentru unii - își dovedește precaritatea la stabilirea unor contacte spirituale guvernate de principii democratice autentice și cu un îndelungat exercițiu practic. Ceea ce pare, așadar, indiscutabil (teritorial vorbind) devine o condiție necesară, dar nu și suficientă.

La acest adevăr util meditam la întoarcerea mea de la Conferința Internațională cu tema „Politică și cetățeni”, organizată la Budapesta la jumătatea lunii mai, de către Consiliul Europei, cu participarea parlamentarilor și reprezentanților organizațiilor neguvernamentale din vestul, centrul și estul continentului nostru. Aparent, schimbul de idei și opinii - temeric fundamentate pe realitățile concrete din țările de basină ale delegațiilor prezente la Conferință - nu pare să aibă consecințe palpabile, imediate. Nu au fost luate hotărîri și nici nu puteau fi decise măsuri a căror aplicare să poată constitui, în perioada următoare, zestrea unei activități ce-va fi într-o bună zi cuantificată. Dar tocmai în absența acestei presiuni, a unor virtualități care să fie materializate de urgență, a puterii dobîndi o maximă expansiune modalitatea de a concepe și exprima ceea ce se denuie o atitudine europeană. Această atitudine își are sorginea în chiar rațiunea de a fi a Consiliului Europei, definită în Declarația finală, ca o angajament față de democrația parlamentară, tocmai „pentru a articula funcționarea societății cu valorile libertății și respectul pentru drepturile omului”. Este evident, în acest sens, rolul asociațiilor, fundațiilor, mișcărilor și grupurilor independente de guverne care, prin rădăcinile lor în societatea civilă, pot educa și afirma o nouă mentalitate, îndeosebi în țările în care opresiunea unor regimuri totalitare a anihilat decenii de-a rîndul varietatea opțiunilor și cerințelor specifice unor diverse categorii cetățenești. Reducerea la un numitor comun a intereselor, chiar divergențe sau opuse, ce se manifestă în societate este caracteristică sistemului economiei și ideologiei de comandă față de ce nu doar existența, ci chiar multiplicarea spontană a asocierii cetățenilor este de dorit, în spiritul democrației pluraliste europene. Aceasta din cel puțin două motive deosebit de actuale în perioada renasterii vieții politice normale, post-revoluționare: în primul rînd pentru a compensa deficitul unei participări organizate la funcționarea democratică a societății și, în al doilea rînd, pentru a corija excesele și carențele puterii politice.

Pentru noi, aceste idei focalizate în documentul final al Conferinței au neîndoielnic un caracter efervescent ce le pune în stare de conflict cu sloganul răspîndit, care exclude tot ceea ce ar aduce zîngerea „liniștii noastre”. Sintagma, de esență categoric totalitară, cînd această comoditate a spiritului civic (în stare deci să ne permită a trăi satisfacția liniștii noastre după Revoluție), blochează în fapt dobîndirea unei maturități necesare exercitării puterii într-o societate cu adevărat liberă. Căci, dacă e doar să mimăm democrația - încredințîndu-i elitei politice, oricare ar fi ea, interesele și tendințele întregii societăți - aceasta înseamnă să prelungim o gândire totalitară în formă aparent democratică. Iar daunele produse ar deforma nu numai mentalitatea publică de astăzi - încă puternic viciată de reminiscențele prea apropiatului trecut - dar și perspectiva schimbului de generații. Nu e de mirare că, la Conferință, un accent definitoriu a fost pus pe interesul acordat organizațiilor neguvernamentale ale tineretului.

Cum era și firesc, la acest sfîrșit de veac și totodată de mileniu, vehicularea unor puncte de vedere ce promovează aspirațiile cetățenești pune la ordinea zilei rolul mijloacelor mediatiche. Discriminarea organizațiilor neguvernamentale în paginile presei partizane, la radio și televiziune, este probabil forma cea mai izbitoare de manifestare a temerilor puterii în perioada reînnoirii societății pluraliste. Cu o obstinație care vadește, în fapt, o auto-excludere din Europa democratică se adresează curentul criticii de neconcepție la adresa unei „numite părți a presei”, supusă de altfel nu numai intervențiilor verbale ci și contondente. Crede, oare, cineva că ele nu sînt cunoscute și apreciate după cum merită în Europa? Sau, poate crede, continuînd o convingere practică cu șanse de reușită pe vremea plimbărilor în caleașca reginei Angliei, că vom putea să ne asociem Europei comunitare numai sub raportul strict al intereselor economice și nu al comportamentului democratic?

Experiența postbelică dureroasă care ne-a marcat a fost totodată și substanța unor concluzii de valoare istorică pentru statele care au statornicit, la dimensiunea secolelor, formele parlamentare de existență democratică. Ele au înțeles că puterea exemplului este o mare forță de influențare dar, totodată, că înlocuirea vechilor structuri este un proces intern care avansează prin confruntare cu trecutul capabil încă - prin adepții săi - să substituie unei realități dinamice a progresului o jalnică simulare.

Este, cred, timpul ca în locul speculațiilor, al disputelor scolastice, pe tema dacă și cînd vom putea identifica trăsăturile societății civile, să recunoaștem răspîndia la care ne aflăm și unde nu putem să mai zăbovim mult. Numai accesul real al cetățenilor la o viață politică normală - eliberată de constrîngerii și amenințări - poate permite să trecem de la espectralitatea unei simple priviri la dorința și necesitatea organică de a fi în Europa comunitară.

Prof. univ. dr. ing.
MIHAIL ATANASIU

mată sau o barabulă în plus, i se strigă cu năduf și suflet otrăvit: „Farmacist!” sau „Îți mîncîci de sub unghii!”.

Da, domnule Wajda, totul e de vînzare. Chiar și legumele pe jumătate stricate, chiar și caisele aproape putrede, cu simburii scoși, sub forma unui terci porto-

doar doar vor găsi unul cit de cit comestibil.

Ouăle lipsesc cu desăvîrșire. Deodată, aud:

- Nelute, se dau ouă la camionul ăla cu prelată.

Urmez perechea care se așază la o coadă de cel puțin o sută de persoane.

- Cît e dragă oul?

- Cum vă numiți și unde locuiți?

- Sînt pensionară, am 1.142 lei pensie și trebuie să hrănesc 7 copii. Mă numesc Angheloiu Stela, stau pe strada Colentinai, blocul 34, apartamentul 23.

O gospodină: „Cu sumele astea pe care le cer, țărani ne belesc de bani”.

- Dv. cum vă numiți?

- Nu-mi dau numele la ziar, că mi-e frică.

Ba mie nu mi-e frică! Scrieți că sînt țărancă, că mă cheamă MILITARU ION și sînt din comuna Vărăști. Nu țărancă strică, statu' strică. Eu cumpăr de la alimentară uleiul cu 21 lei conținutul și 8 sticla. Nu trebuia să votăm pe cine am votat.

- Pe cine veți vota la alegerile viitoare?

- Pe Câmpeanu. Mie nu mi s-a dat pămînt, cîcă n-am muncit la colectivă. Da' cînd au venit comunistii, mama avea trei hectare și le-au luat. Și acu', nu vor să-mi dea pămînt. La noi, șmecherii au luat pămînturile care le-au plăcut și restul l-au lăsat în paragină, de crește buruianu' de un metru. Să dea Dumnezeu, să ne fie auzit glasul’.

După mineri și studenți, muncitori și intelectuali, români și maghiari, acum, din cauza creșterii vertiginose a prețurilor, orășeanul și țărancă se privesc cu animozitate. Mai sîntem o națiune, sau am devenit o populație compusă din grupuri ce se dușmănesc reciproc?

GEORGE MORĂREL

